

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 21/2022-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], proti postupu Okresného súdu Trenčín a jeho uzneseniu č. k. 6Nt/213/2016 z 23. októbra 2019 a uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne č. k. 2Tos/156/2019 z 10. februára 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. mája 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na prerokovanie veci verejne, bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na „*spravodlivý proces*“ podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutím Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) a rozhodnutím Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a krajského súdu uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia právnomu zástupcovi, ktorého žiada ustanoviť ústavným súdom, ako aj finančné zadostučinenie v sume 8 000 eur v podiele 50 % od každého z napadnutých súdov.

2. Sťažovateľ svoju ústavnú sťažnosť doručенú ústavnému súdu 3. septembra 2019 doplnil osobne spísaným podaním doručенým ústavnému súdu 30. júla 2020.

3. Sťažovateľ bol rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 1T/54/1999 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4To/52/2002 z 18. decembra 2002 odsúdený na trest odňatia slobody na doživotie. Žiadosťou adresovanou krajskému súdu, postúpenou okresnému súdu 8. augusta 2016, sa sťažovateľ domáhal „*upustenia od výkonu trestu*“ z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu. O jeho žiadosti rozhodol okresný súd uznesením č. k. 6Nt/213/2016 z 2. marca 2018, ktorým žiadosť sťažovateľa zamietol. Na základe včas podanej sťažnosti sťažovateľa bolo toto uznesenie zrušené uznesením krajského súdu č. k. 2Tos/56/2018-136 z 10. augusta 2018 a vec bola vrátená okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie. Okresný súd nariadil vykonanie znaleckého dokazovania a následne rozhodol napadnutým uznesením č. k. 6Nt/213/2016 z 23. októbra 2019 tak, že žiadosť sťažovateľa opätovne zamietol. Sťažovateľ proti tomuto rozhodnutiu podal sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením č. k. 2Tos/156/2019 z 10. februára 2020 tak, že sťažnosť podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodnú zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v prvom rade namieta, že konanie na okresnom súde vo veci jeho žiadosti trvalo neprimerane dlho, keďže žiadosť bola okresnému súdu doručенá 8. augusta 2016 a v dôsledku nesústreďeného postupu okresného súdu muselo byť jeho uznesenie z 2. marca 2018 zrušené a vec vrátená na nové konanie a rozhodnutie. Okresný súd o žiadosti rozhodol až uznesením z 23. októbra 2019 a na základe sťažnosti sťažovateľa vo veci rozhodol napadnutým rozhodnutím krajský súd až 10. februára 2020.

5. Sťažovateľ ďalej namieta nesprávny procesný postup konajúcich súdov, ktoré o jeho žiadosti rozhodli na neverejnom zasadnutí podľa § 301 a nasl. Trestného poriadku, čím porušili jeho základné právo na verejné prerokovanie veci v jeho prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Nesúhlasí so záverom všeobecných súdov a neaplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru na konanie vo veciach týkajúcich sa výkonu trestu.

6. Voči postupu okresného súdu sťažovateľ namieta, že mu nebolo umožnené oboznámiť sa s dodatkom znaleckého posudku [REDAKOVANÉ] č. 2/2019, ktorý bol vypracovaný znalkyňou 25. marca 2019 a predložený okresnému súdu 1. apríla 2019. Napriek tomu, že túto skutočnosť namietal už vo svojej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, krajský súd sa s ňou dostatočne nevysporiadal, keď iba poukázal na to, že sťažovateľ aj jeho obhajca sa mali možnosť s obsahom dodatku k znaleckému posudku oboznámiť pri realizácii svojho práva na preštudovanie súdneho spisu, ktoré právo sťažovateľ aj využil, a to napríklad 14. marca 2019 priamo v ústave na výkon trestu odňatia slobody. Sťažovateľ poukazuje na to, že pri nahliadnutí do spisu 14. marca 2019 sa s dodatkom oboznámiť nemohol, keďže tento bol do súdneho spisu doručенý až 1. apríla 2019. Krajský súd teda podľa tvrdenia sťažovateľa nevenoval tejto jeho námietke dostatočnú pozornosť.

7. V doplneniach ústavnej sťažnosti doručených ústavnému súdu 19. mája 2020 a 5. októbra 2021 sťažovateľ rozvinul svoju sťažnostnú argumentáciu tvrdením, že konajúce súdy si samy určili predmet konania v rozpore s tým, čo v skutočnosti požadoval sťažovateľ. Konajúce súdy rozhodovali o žiadosti „o upustenie od zvyšku trestu odňatia slobody“ avšak on žiadal o „upustenie od výkonu trestu odňatia slobody“, čo je podľa sťažovateľa podstatný rozdiel. O jeho skutočnej žiadosti teda dosiaľ rozhodnuté nebolo.

8. Podaním z 19. mája 2020 tiež sťažovateľ požiadal o ustanovenie právneho zástupcu na konanie pred ústavným súdom z dôvodu, že je vo výkone trestu od 24. marca 1998 a nevlastní žiaden majetok. Jeho invalidný dôchodok je v sume 190 eur, z ktorých polovica je „odnímaná na úhradu nákladov trestu odňatia slobody“ a zo zvyšku si hradí nákup liekov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva na verejné prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozhodnutím okresného súdu:

9. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

10. Z podstaty princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (IV. ÚS 236/07).

11. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany, a predtým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

12. Keďže sťažovateľ mal možnosť domáhať sa nápravy tvrdeného porušenia svojho práva na krajskom súde v rámci konania o sťažnosti proti rozhodnutiu okresného súdu a túto svoju možnosť aj využil, ústavný súd vo vzťahu k namietanému porušeniu práv sťažovateľa napadnutým uznesením okresného súdu nemá právomoc na takéto preskúmanie (I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05).

13. Ústavný súd preto časť ústavnej sťažnosti smerujúcu proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva na verejné prerokovanie vecí v prítomnosti účastníka konania podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozhodnutím krajského súdu:

14. Ústavný súd v súlade s konštantnou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) kvalifikoval sťažovateľovu námietku o porušení čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným uznesením krajského súdu ako zjavne neopodstatnenú vzhľadom na neaplikovateľnosť tohto ustanovenia dohovoru na konanie o žiadosti o upustenie od výkonu trestu odňatia slobody (príp. jeho zvyšku). Toto konanie, podobne ako konanie o podmienenej prepustení z výkonu trestu odňatia slobody (pozri napr. III. ÚS 548/2011, II. ÚS 441/2012) či konanie o zmene spôsobu výkonu trestu, alebo konanie o milosť a pod. sa totiž netýka rozhodnutia o „trestnom obvinení“ ani rozhodnutia o „občianskych právach a záväzkoch“, ako to ustanovenie čl. 6 ods. 1 dohovoru pre svoju aplikovateľnosť vyžaduje.

15. Pokiaľ ide o výkon rozhodnutí v trestných veciach, je čl. 6 dohovoru „vo svojej trestnej časti“ zásadne neaplikovateľný, pretože tu už nejde o rozhodovanie o „oprávnenosti trestného obvinenia“. Rôzne konania týkajúce sa okolností výkonu uložených trestov (najmä trestu odňatia slobody) však môžu podliehať ochrane podľa čl. 6 dohovoru, avšak za predpokladu, že ide o rozhodovanie o „občianskych právach a záväzkoch“ (pozri napr. rozhodnutie ESLP vo veci Enea proti Taliansku zo 17. 9. 2009), o čo vo veci sťažovateľa nejde.

16. Z uvedeného vyplýva jednoznačný záver o tom, že kritériom aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru je materiálna povaha predmetu konania, ktorá v trestných veciach zásadne nepresahuje okamih právoplatného rozhodnutia o vine a treste, a teda ani konajúce súdy nemohli postupovať v rozpore s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako to sťažovateľ namietal.

17. Keďže v konaní o žiadosti o upustenie od výkonu zvyšku trestu odňatia slobody sa nerozhodovalo o trestnom obvinení sťažovateľa v zmysle ustanovenia čl. 6 ods. 1 dohovoru (teda o vine a treste) ani o jeho občianskych právach a záväzkoch, tento článok dohovoru nie je na dané konanie aplikovateľný. Sťažnosť sťažovateľa v tejto časti je teda nezlučiteľná *ratione materiae* s čl. 6 ods. 1 dohovoru, a teda podľa §56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde zjavne neopodstatnená.

18. K sťažovateľovej námietke týkajúcej sa rozhodovania oboch konajúcich súdov na neverejnom zasadnutí, čím malo dôjsť k porušeniu jeho základného práva na verejné prerokovanie vecí v jeho prítomnosti, ústavný súd poukazuje na správne a výstižné závery krajského súdu, ktorý v tejto súvislosti správne poukázal na to, že z § 413 Trestného poriadku nevyplýva *expressis verbis* povinnosť rozhodovať na verejnom zasadnutí.

19. Podľa § 301 Trestného poriadku na neverejnom zasadnutí rozhoduje senát tam, kde nie je zákonom predpísané, že sa rozhoduje na hlavnom pojednávaní alebo na verejnom zasadnutí.

20. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu všeobecný súd nemôže porušiť základné práva zaručené ústavou či medzinárodnou zmluvou, ak koná vo veci v súlade s procesnými predpismi upravujúcimi postupy v príslušnom právnom konaní. Takýmto predpisom v posudzovanej veci je Trestný poriadok (m. m. I. ÚS 360/08, IV. ÚS 36/04, IV. ÚS 252/09,

I. ÚS 188/2016, III. ÚS 584/2021). Vzhľadom na to, že v prípade konania podľa § 413 ods. 2 Trestného poriadku Trestný poriadok nepredpisuje vykonať verejné zasadnutie alebo hlavné pojednávanie, nie je možné postup všeobecných súdov rozhodujúcich na neverejnom zasadnutí posúdiť ako postup porušujúci právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny alebo základné právo na verejné prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

21. Pokiaľ sťažovateľ namietal, že mu nebolo umožnené oboznámiť sa pred rozhodnutím okresného súdu s dodatkom k znaleckému posudku č. 2/2019 znalkyne [REDAKOVANÉ] z 25. marca 2019, ktorý bol okresnému súdu doručený 1. apríla 2019, čím mali byť porušené označené základné práva sťažovateľa, ústavný súd sa ani v tomto s ústavnou sťažnosťou sťažovateľa nestotožňuje.

22. Ako uviedol krajský súd v napadnutom uznesení, sťažovateľ, ako aj jeho obhajkyňa mali informácie o tom, že dodatok k znaleckému posudku bude vypracovaný, pričom tiež mali možnosť oboznámiť sa s ním prostredníctvom nahliadnutia do trestného spisu. Krajský súd netvrdí, ako to prezentuje sťažovateľ, že sťažovateľ sa mal s dodatkom k znaleckému posudku oboznámiť pri nahliadaní do trestného spisu 14. marca 2019, keďže predmetný dodatok sa v tom čase v trestnom spise ešte nenachádzal. Krajský súd poukázáním na nahliadnutie do spisu realizované osobne sťažovateľom 14. marca 2019 v ústave na výkon trestu odňatia slobody iba dokumentuje skutočnosť, že sťažovateľ bol oboznámený so svojím právom do spisu nahliadať, toto právo mu nebolo odopreté a sťažovateľ ho aj osobne využíval. Za významné v tomto smere považuje ústavný súd aj to, že od doručenia dodatku k znaleckému posudku do trestného spisu (1. apríla 2019) do rozhodnutia okresného súdu na neverejnom zasadnutí 23. októbra 2019 uplynula doba viac ako šiestich mesiacov, čo je doba nepochybne dostatočná na to, aby obvinený alebo jeho obhajkyňa využili svoje právo a nahliadnutím do trestného spisu sa oboznámili s jeho obsahom. V záveroch krajského súdu prezentovaných v tejto súvislosti v napadnutom rozhodnutí preto ústavný súd nevidí svojvôľu, arbitrárnosť či nelogickosť, ktorá by mohla viesť ku konštatovaniu porušenia sťažovateľových základných práv.

23. K námietke sťažovateľa, v zmysle ktorej nežiadal o upustenie od výkonu zvyšku trestu odňatia slobody, ale o „*upustenie od trestu odňatia slobody*“, čo má predstavovať úplne iný predmet konania, ako vo svojej žiadosti sťažovateľ označil, ústavný súd poukazuje na znenie dotknutých ustanovení Trestného poriadku.

24. Podľa § 413 ods. 2 Trestného poriadku súd môže upustiť od výkonu trestu odňatia slobody alebo jeho zvyšku, ak zistí, že odsúdený ochorel na nevyliciteľnú životu nebezpečnú chorobu alebo nevyliciteľnú duševnú chorobu.

25. Z obsahu citovaného ustanovenia je zrejmé, že pod názvom „Upustenie od výkonu trestu“ je v Trestnom poriadku upravené tak upustenie od výkonu celého trestu, ako aj upustenie od výkonu jeho zvyšku v prípade, ak odsúdený už časť trestu vykonal, čo je aj prípad sťažovateľa. V postupe konajúcich súdov, ktorý bol realizovaný v intenciách § 413 ods. 2 Trestného poriadku, preto nie je možné vidieť sťažovateľom tvrdenú svojvôľu a porušenie sťažovateľom označených základných práv a práv.

26. V závere ústavný súd pripomína, že jeho úlohou nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci. Pri posúdení namietaného uznesenia krajského súdu nebolo úlohou ústavného súdu preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré krajský súd oprel svoje rozhodnutie, resp. odpovedať na otázku, či malo alebo nemalo byť návrhu sťažovateľa vyhovené. Aj v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu neexistuje ústavou zaručené právo na to, aby bolo vyhovené návrhu odsúdeného na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Posúdenie splnenia zákonných podmienok je totiž vecou sudcovskej úvahy. Je teda na všeobecnom súde, aby skúmal a posúdil, či sú zákonné podmienky pre vyhovenie návrhu splnené, a svoje úvahy v danom smere riadne odôvodnil (porov. III. ÚS 124/2021, II. ÚS 139/19, III. ÚS 53/2021, IV. ÚS 64/2021).

27. Vychádzajúc z uvedených čiastkových záverov, ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde (bod 1 výroku tohto uznesenia) aj z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom a rozhodnutím krajského súdu:

28. Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcejmu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05). Ak v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú, pretože konanie o takej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 6/03).

29. V danom prípade v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu konanie na okresnom súde ani na krajskom súde už neprebiehало, preto ústavný súd sťažnosť aj v tejto časti posúdil ako zjavne neopodstatnenú a podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ju odmietol.

III.4. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

30. V zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ustanoviť navrhovateľovi právneho zástupcu, ak navrhovateľ o to požiadala, ak to odôvodňujú jeho pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu vyhovieť (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015).

31. Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia ústavným súdom (ako to vyplýva z časti III tohto uznesenia) je zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, II. ÚS 193/2020). Keďže nebol splnený jeden

z nevyhnutných predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhoviel (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2022

Peter Straka
predseda senátu